

ՄԻԱՄՆԱԿԱՆ ՔՆՆՈՒԹՅՈՒՆ

2025

ՀՈՒԼԻՍ

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

ԹԵՍՏ 3

Խմբի համարը

Նստարանի համարը

Հարգելի՛ դիմորդ

Խորհուրդ ենք տալիս առաջադրանքները կատարել ըստ հերթականության:
Ուշադիր կարդացե՛ք յուրաքանչյուր առաջադրանք և պատասխանների առաջարկվող
տարբերակները: Եթե Ձեզ չի հաջողվում որևէ առաջադրանքի անմիջապես
պատասխանել, ժամանակը խնայելու նպատակով կարող եք այն բաց թողնել և դրան
անդրադառնալ ավելի ուշ:

Ձեր առջև դրված թեստ-գրքույկի էջերի դատարկ մասերը ազատորեն կարող եք
օգտագործել սևագրության համար: **Թեստ-գրքույկը չի ստուգվում: Ստուգվում է միայն
պատասխանների ձևաթուղթը:**

Առաջադրանքները կատարելուց հետո չմոռանա՛ք պատասխանները ուշադիր և
խնամքով նշել պատասխանների ձևաթղթում: Պատասխանների ձևաթղթի ճիշտ
լրացումից է կախված Ձեր քննական միավորը:

Մաղթում ենք հաջողություն:

Ա ՄԱԿԱՐԴԱԿ

- 1 Ռ՞ր թվականին են հայ հայդուկները վրեժխնդիր եղել Աղբյուր Սերոբի համար՝ սպանելով քուրդ ցեղապետ Բշարե Խալիլին:
- 1) 1900 թ.
 - 2) 1901 թ.
 - 3) 1899 թ.
 - 4) 1898 թ.
- 2 Ե՞րբ է ստեղծվել մանրանկարներով զարդարված և մեզ հասած առաջին ամբողջական ձեռագիրը:
- 1) 989 թ.
 - 2) 851 թ.
 - 3) 898 թ.
 - 4) 869 թ.
- 3 Լիտվայի Հանրապետությունը ՀՀ-ի անկախությունը ճանաչել է՝
- 1) 1991 թ. դեկտեմբերի 21-ին
 - 2) 1992 թ. ապրիլի 2-ին
 - 3) 1991 թ. դեկտեմբերի 8-ին
 - 4) 1991 թ. նոյեմբերի 21-ին
- 4 Ռ՞ր թվականին հայկական բանակը նվաճեց Պտղոմայիս քաղաքը:
- 1) Ք. ա. 69 թ.
 - 2) Ք. ա. 71 թ.
 - 3) Ք. ա. 84 թ.
 - 4) Ք. ա. 74 թ.
- 5 Ե՞րբ է Թեոդորոս Ռշտունին վերամիավորել Հայաստանը:
- 1) 642 թ.
 - 2) 643 թ.
 - 3) 639 թ.
 - 4) 644 թ.
- 6 Ե՞րբ է Մխիթար սպարապետը թուրքերին պարտության մատնել Օրդուբադում:
- 1) 1728 թ.
 - 2) 1729 թ.
 - 3) 1730 թ.
 - 4) 1727 թ.

7

Ե՞րբ է Թորոս I-ը մահապատժի ենթարկել Մանդալեի որդիներին:

- 1) 1107 թ.
- 2) 1111 թ.
- 3) 1109 թ.
- 4) 1114 թ.

8

Ե՞րբ է Կիպրոսի արտաքին գործերի նախարար Կիպրիանուն ՄԱԿ-ի ամբիոնից կոչ արել քննարկելու Հայկական հարցը:

- 1) 1965 թ. հոկտեմբերին
- 2) 1970 թ. հունիսին
- 3) 1965 թ. ապրիլին
- 4) 1967 թ. ապրիլին

9

Քանի՞ գավառ ուներ Վասպուրական նահանգը:

- 1) 37
- 2) 34
- 3) 41
- 4) 20

10

Ո՞վ է գլխավորել Բաքվի հայերի ինքնապաշտպանությունը հայ-թաթարական ընդհարումների ժամանակ:

- 1) Համազասպը
- 2) Քեռին
- 3) Վարդանը
- 4) Նիկոլ Դումանը

11

Ո՞ւմ գորաջոկատն է XIX դ. առաջին կեսի ռուս-թուրքական երկրորդ պատերազմի ընթացքում կռվել Կովկասյան ճակատի Երևան-Բայազետ ուղղությամբ:

- 1) Ի. Պասկևիչի
- 2) Վ. Բեհբութովի
- 3) Վ. Մադարովի
- 4) Ա. Ճավճավաձեի

12

Ո՞վ էր Զեյթունի 1862 թ. ապստամբության ընդհանուր ղեկավարը:

- 1) Կարապետ Բասիլոսյանը
- 2) Ասատուր Նորաշխարհյանը
- 3) Մկրտիչ Յաղուբյանը
- 4) Նազարեթ Չավուշը

13) Խորհրդային Հայաստանում 1937 թ. վերջի դրությամբ որքա՞ն եկեղեցի էր փակվել:

- 1) 800
- 2) 700
- 3) 1200
- 4) 900

14) Ո՞վ էր Խորհրդային Հայաստանի Ժողկոմխորհի առաջին նախագահը:

- 1) Սահակ Տեր-Գաբրիելյանը
- 2) Սարգիս Լուկաշինը
- 3) Սարգիս Կասյանը
- 4) Ալեքսանդր Մյասնիկյանը

15) Որքա՞ն էր Վանի թագավորության զինված ուժերի ընդհանուր թիվն ըստ «Սարդուրյան տարեգրության»:

- 1) 350 հազար
- 2) 420 հազար
- 3) 300 հազար
- 4) 120 հազար

16) XIV դ. վերջերից ո՞ր վանքը դարձավ Ադվանից կոչվող եկեղեցու կաթողիկոսանիստը:

- 1) Ամարասի
- 2) Գանձասարի
- 3) Դադիվանքի
- 4) Ադունի

17) Ո՞վ է մեջբերված խոսքի հեղինակը:

«Մենք հաստատակամորեն կձգտենք մեր առաջադրած հարցի դրական լուծմանը, որը կենսական նշանակություն ունի ամբողջ հայ ժողովրդի հետագա զարգացման համար»:

- 1) Ալեքսանդր Բեկզադյանը
- 2) Գրիգոր Հարությունյանը
- 3) Ասքանազ Մոսվյանը
- 4) Յակով Զարոբյանը

18) Ո՞ւմ մասին է խոսքը մեջբերված հատվածում.

«... [Նա] Ուրարտուի անցյալի առաջին հետազոտողներից մեկն է, շատ լավ նկատել ու ընդգծել է ասուրական վայրենի ոգու և Ուրարտուի շատ ավելի մեղմ ու մարդկային ոգու միջև եղած հակադրությունը»:

- 1) Գլինկայի
- 2) Ադոնցի
- 3) Նիկոլսկու
- 4) Մառի

19

Ընտրել տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները:

- ա. Սյունիքում և Արցախում կազմավորված կիսանկախ իշխանությունները կոչվել են սղնախներ:
- բ. 1826–1828 թթ. ռուս–պարսկական պատերազմի օրերին մի խումբ հայ մտավորականների մշակած ազատագրական նախագծի համաձայն՝ ռուսական կայսր Նիկոլայ II–ը կրելու էր նաև «Հայոց թագավոր» տիտղոսը:
- գ. Կովկասում 1844 թ. ստեղծված վարչական միավորը կոչվում էր Կովկասի փոխարքայություն:
- դ. Արևելյան Հայաստանի տարածքում ռուսական իշխանությունների ստեղծած և մոտ 40 տարի գոյություն ունեցած վարչական միավորը կոչվում էր Կարսի նահանգ:
- ե. Վերին Բասենի վարչական կենտրոն Հասան Կալան ռուս մեծ գրող Ա. Պուշկինն անվանել է «Արգրումի բանալի»:
- զ. 1844 թ. Կ. Պոլսում ստեղծված և հայ համայնքի գործերի կազմակերպմանը որոշ չափով մասնակցություն ունեցող մարմինը կոչվում էր Ազգային ժողով:

- 1) բ, գ, դ
- 2) ա, գ, ե
- 3) գ, ե, զ
- 4) ա, բ, գ

20

Տերմինների կամ հասկացությունների տրված բացատրություններից ո՞րն է սխալ:

- 1) Արևմտյան քաղաքակրթության հետ շփումների խորացման արդյունքում հայերին երբեմն կոչում էին Ասիայի եվրոպացիներ:
- 2) Բեհիսթունյան արձանագրության էլամերեն բաժնում Հայաստանը կոչվում էր Հարմինույա:
- 3) Տիգրան Մեծի կրտսեր եղբայր Գուրասի պաշտոնի անվանումն էր Հյուսիսային Միջագետքի փոխարքա:
- 4) Արտաշեսյանների գահակալության ամբողջ ժամանակաշրջանում Մեծ Հայքի արքայի կրած տիտղոսը կոչվում էր «Արքայից արքա»:

21 Թվարկվածներից որո՞նք են ճիշտ արտահայտում պատմական իրադարձությունների պատճառները:

- ա. Ս. Կիրովի սպանությունը պատճառ հանդիսացավ տրոցկիստների ազատ գործունեության համար:
- բ. 1949 թ. Հայաստանից 3500 սփյուռքահայերի՝ Ալթայի երկրամաս արտաքսվելու իրական պատճառը նրանց անդամակցությունն էր «Դաշնակցություն» կուսակցությանը:
- գ. Խորհրդա-թուրքական 1925 թ. պայմանագրի դենոնսացիան պայմանավորված էր Երկրորդ աշխարհամարտում Թուրքիայի՝ Գերմանիային փաստացի դաշնակցելով:
- դ. Ա. Խանփերյանցի ձերբակալման պատճառը դավաճանությունն էր հայրենիքին:
- ե. Սառը պատերազմը պատճառ հանդիսացավ, որ ԽՍՀՄ ղեկավարությունը հրաժարվի Թուրքիայից հայկական հողերի պահանջներից:

- 1) գ, ե
- 2) բ, գ
- 3) ա, ե
- 4) բ, դ

22 Ի՞նչ հետևանք ունեցավ Կիլիկյան Հայաստանում ունիթորների և հակաունիթորների պայքարը:

- 1) Նախադրյալներ ստեղծեց առաջադիմական ուժերի հաղթանակի համար:
- 2) Ամրապնդեց հոգևորականության դիրքերը հայոց պետությունում:
- 3) Ամրապնդեց թագավորի իշխանությունը:
- 4) Խախտեց Կիլիկիայի հասարակության միասնությունը և թուլացրեց երկիրը:

23 Հայ քաղաքական կյանքի հետ կապված իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

- ա. ՀՅԴ կուսակցության ստեղծումը
- բ. «Պաշտպան հայրենյաց» կազմակերպության ստեղծումը
- գ. Արմենական կուսակցության ստեղծումը
- դ. «Հայասեր-ազգասեր» խմբակի ստեղծումը
- ե. Հնչակյան կուսակցության պառակտումը երկու թևի

- 1) բ, դ, գ, ա, ե
- 2) բ, գ, դ, ե, ա
- 3) դ, բ, գ, ա, ե
- 4) բ, դ, գ, ե, ա

24

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել չորրորդը:

- ա. Խոսրով II-ի գահակալելը Մեծ Հայքում
- բ. Կարակալա կայսեր կողմից Հայոց արքայի ձերբակալումը
- գ. Արտավազդ V-ի գահակալելը Մեծ Հայքում
- դ. Վաղարշ II-ի գոհվելը
- ե. Սասանյանների գահակալման սկիզբը Պարսկաստանում
- զ. Կիլիկիայում՝ Իսոսի մոտ տեղի ունեցած ճակատամարտում Նիգերի սպանվելը

- 1) գ
- 2) ե
- 3) բ
- 4) դ

25

Կատարե՛ք համապատասխանեցում և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

Անուն

- 1. Կարապետ Սիմոնյան
- 2. Սիմոն Զաքյան
- 3. Նելսոն Ստեփանյան
- 4. Գևորգ Վարդանյան
- 5. Նվեր Սաֆարյան

Փաստ

- ա. հայկական 89-րդ դիվիզիայի հրամանատարը 1943 թ. փետրվարից
- բ. ԽՍՀՄ կրկնակի հերոս
- գ. Երկրորդ աշխարհամարտում առաջին հայ ԽՍՀՄ հերոսը
- դ. հայկական 390-րդ դիվիզիայի հրամանատար
- ե. Հայրենական մեծ պատերազմի առաջին հայ ԽՍՀՄ հերոսը
- զ. ԽՍՀՄ հերոս, լեգենդար հետախույզ

- 1) 1-գ, 2-դ, 3-գ, 4-ա, 5-բ
- 2) 1-ե, 2-գ, 3-բ, 4-գ, 5-ա
- 3) 1-գ, 2-դ, 3-բ, 4-գ, 5-ա
- 4) 1-ե, 2-ա, 3-բ, 4-գ, 5-դ

26

Հուստինիանոս I-ի հրապարակած օրենքով Արևմտյան Հայաստանում ստեղծված նահանգների կենտրոնները համապատասխանեցրե՞ք նահանգներին և գտե՞ք ճիշտ տարբերակը:

1. Առաջին Հայք
2. Երկրորդ Հայք
3. Երրորդ Հայք
4. Չորրորդ Հայք

- ա. Մելիտինե
- բ. Մարտիրոսոպոլիս
- գ. Հուստինիանուպոլիս
- դ. Կեսարիա
- ե. Սեֆաստիա

- 1) 1-գ, 2-դ, 3-ա, 4-բ
- 2) 1-գ, 2-ե, 3-ա, 4-բ
- 3) 1-բ, 2-ե, 3-դ, 4-գ
- 4) 1-գ, 2-ա, 3-ե, 4-բ

27

Ընտրե՛ք երկու ճիշտ պնդումները:

- ա. Ք. ա. IX դ. 80–70–ական թթ. Հայկական լեռնաշխարհում հիշատակվող պետական կազմավորումներից նշանավոր էին հարավում՝ Նաիրին, իսկ արևմուտքում՝ Հայասան:
- բ. Ք. ա. 849–836 թթ. ընթացքում ասորեստանյան աղբյուրներում անվանապես հիշատակվող Արամուն առաջին ուրարտական արքան էր:
- գ. Հայկական լեռնաշխարհում առաջացած պետական կազմավորումներից Նաիրի թագավորությանը հաջողվել է Ք. ա. 850–ական թվականներից սկսած՝ ամբողջ Հայկական լեռնաշխարհը միավորել իր իշխանության ներքո:
- դ. Հայկական լեռնաշխարհի տարածքում Ք. ա. 830–ական թթ. ձևավորվել էին մի քանի համադաշնություններ, որոնցից ամենամեծը Արարատյան դաշտում, Սևանա լճի ավազանում, Սյունիքում և հարակից շրջաններում տարածվող Էթիունի երկրի համադաշնությունն էր:
- ե. «Ուրարտու»-ն դարձել էր Հայաստանի ընդհանրական անվանումը, ուստի ասորեստանյան աղբյուրները շարունակեցին այդ անունով կոչել նաև Նաիրի թագավորությունը:

- 1) գ, դ
- 2) ա, գ
- 3) բ, ե
- 4) դ, ե

28 Դրոյի և Նժդեհի ջոկատները Զանգեզուրից մտել են Արցախ՝

- 1) 1920 թ. ապրիլին
- 2) 1919 թ. ապրիլին
- 3) 1919 թ. հոկտեմբերին
- 4) 1918 թ. հոկտեմբերին

29 Ո՞ր թվականներով են թվագրվում Վանի թագավորության մեզ հասած հնագույն արձանագրությունները:

- 1) Ք. ա. VIII դ. 80–ական թվականներ
- 2) Ք. ա. VIII դ. 90–ական թվականներ
- 3) Ք. ա. IX դ. 30–ական թվականներ
- 4) Ք. ա. IX դ. 10–ական թվականներ

30 Ո՞վ էր Արատտայի հովանավոր աստվածը:

- 1) Հայոս
- 2) Հայ(ա)
- 3) Արա
- 4) Հայկ

31 Ո՞վ է Հայաստանից մասնակցել Նիկեայի առաջին տիեզերական ժողովին:

- 1) Գրիգոր Լուսավորիչը
- 2) Արիստակեսը
- 3) Գրիգորիսը
- 4) Վրթանես Ա Պարթևը

32 Ո՞ր փաստաթղթից են մեջբերված խոսքերը:

«Յո՛ւյց տանք աշխարհին, որ երկշոտ, անզգա ստրուկներ չենք, որ մենք ևս ընդունակ ենք դիմադրելու, երբ ոտնահարվում են մեր անկապտելի իրավունքները»:

- 1) Խրիմյան Հայրիկի կոչից
- 2) Արամ Մանուկյանի կոչից
- 3) Եվրոպայի հայ ուսանողների միության հեռագրից
- 4) Հայոց ազգային բյուրոյի կոչից

33 Ո՞ւմ ընդունած կոչից է մեջբերված հատվածը:

«Թուրքիայի կորստաբեր պահանջները և վիրավորական տևարդությունը վերջապես ազդեց հայ ժողովրդի հոգու վրա: Այժմ, գոնե, պարզվում է, որ մենք մեր հույսը պիտի կապենք մեր խիզախության հետ: . . . Վերջին պատերազմական ու քաղաքական անցքերը որոշ լքում, ոգու անկում էին առաջացրել: Այսօր այդ հիվանդությունը բուժվում է, հին խիզախությունը վերածնվում է, և այդ փրկության միակ իրական ելքն է մեր դժվարին պայմաններում ու ժամանակներում»:

- 1) Թիֆլիսի Հայոց ազգային խորհրդի
- 2) Երևանի Հայոց ազգային խորհրդի
- 3) Հայաստանի ապահովության խորհրդի
- 4) Արևմտահայերի ազգային խորհրդի

34

Ընտրե՛ք հայոց թագավորի խոսքի ճիշտ շարունակությունը:

«Հայոց տան տերն ու թագավորը ես եմ, և ես քեզ չեմ տալիս հայոց երկիրը, . . . »՝

- 1) որովհետև դու ինձ խաբեությամբ ես հեռացրել Հայոց տանից:
- 2) որովհետև դու ինձ խաբեությամբ ես դուրս բերել Հայոց տանից:
- 3) որովհետև դու ինձ խաբեությամբ ես բերել Կոստանդնուպոլիս:
- 4) որովհետև դու ինձ խաբեությամբ ես կալանավորել:

35

Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են սխալ:

1. 1991 թ. գարնանը ԼՂԻՄ Մարտակերտի շրջանի Գետաշեն և Մարտունաշեն գյուղերում խորհրդային բանակի հետ համագործակցությամբ ադրբեջանական իշխանությունների իրականացրած գործողությունը կոչվում էր «Կոլցո»՝ «Օղակ»:
2. Երևանում 1988-1990 թթ. տեղի ունեցած հանրահավաքների վայր Թատերական հրապարակն այժմ կոչվում է Ազատության հրապարակ:
3. Այն կազմակերպությունը, որին պաշտոնական եկեղեցու դեմ պայքարում օգտագործում էին խորհրդային իշխանությունները, կոչվում էր «Ազատ եկեղեցական եղբայրություն» կամ «Նոր եկեղեցի»:
4. Խորհրդային իրականությունն առանց ուժային միջոցների, գաղափարական ճանապարհով փոփոխելու պայքարի ուղին ընտրած մարդկանց կոչում էին այլախոհներ:
5. 1989 թ. դեկտեմբերի 1-ին Հայաստանի Գերագույն խորհրդի արտահերթ նստաշրջանում ընդունված որոշումը վերնագրված էր «Հայկական ԽՍՀ-ի և Լեռնային Ղարաբաղի վերամիավորման մասին»:
6. Ազգային միացյալ կուսակցության 1970 թ. ձևավորված ղեկավար մարմինը՝ խորհուրդը, որդեգրեց մի ռազմավարություն, որը կոչվում էր «Անկախություն՝ հանրաքվեի ճանապարհով»:

36

Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները:

1. Կիլիկիայի հայոց պետության կառավարման գլխավոր մարմինը կոչվում էր արքունի ժողով:
2. Կիլիկյան Հայաստանում սպարապետի անմիջական տեղակալը կոչվում էր մարաջախտ:
3. Միջնադարյան Հայաստանի քաղաքների արտաքին պարսպով շրջապատված հիմնական մասը՝ բուն քաղաքը կոչվում էր արվարձան:
4. Հռոմեական կայսրությանը 387 թ. բաժանումից հետո անցած Մեծ Հայքի արևմտյան մասի կառավարիչները կոչվում էին կոմեսներ:
5. Մեծ Հայքի Արցախ և Ուտիք նահանգները հայտնի են նաև բուն Աղվանք անունով:

37

Գտնվող ճիշտ տարբերակները:

Եվրոպական տերությունները 1894–1896 թթ. հայերին պաշտպանելու եռանդուն ջանքեր էին գործադրում, որովհետև՝

1. Ֆրանսիան ձգտում էր ամրապնդել իր ազդեցությունը Միջագետքում:
2. Անգլիան ձգտում էր չվնասել Թուրքիայում կատարած իր ֆինանսական ներդրումները:
3. Ռուսաստանը ջանք չէր խնայում Արևմտյան Հայաստանում, սնծովյան նեղուցներում ու Բալկաններում Անգլիայի ուժեղացումը կանխելու համար:
4. Ավստրո-Հունգարիան ձգտում էր Անգլիային դուրս մղել Անդրկովկասից:
5. Գերմանիայի ծրագրերում ուրվագծվում էր Բեռլին–Բադադ երկաթգծի շինարարության հեռանկարը:
6. Հանուն երկաթգծի շինարարության՝ Գերմանիան պատրաստ էր զոհաբերելու դրա ճանապարհին կանգնած արևելահայության կենսական շահերը:

38

Թվարկվածներից որո՞նք Արտաշես I-ի բարեփոխումների հետևանքներ չեն:

1. Կարգավորվեցին արքունի գործակալությունները:
2. Պահպանվեց նախկին վարչական բաժանումը:
3. Օրինականացվեցին ազարակատերերի՝ մինչ այդ կատարած հողային գավթումները:
4. Պահպանվեց համայնքի հողային սեփականությունը:
5. Զորքը բաժանվեց չորս զորավարությունների:
6. Գյուղական համայնքները հետ ստացան ազարակատերերի կողմից գավթված հողերը:

39

Թվարկվածներից որո՞նք են 1914 թ. ռուս-թուրքական համաձայնագրի պայմաններից:

1. Արևմտյան Հայաստանի տարածքում ստեղծվելու էր հատուկ գեներալ-նահանգապետություն:
2. Հատուկ գեներալ-նահանգապետությունը կառավարելու էր գեներալ-կոմիսարը՝ իր երկու օգնականների միջոցով:
3. Յոթ նահանգներից ձևավորվելու էր երկու վարչական միավոր՝ Էրզրում, Տրապիզոն, Սեբաստիա և Վան, Բիթլիս, Խարբերդ, Դիարբեքիր կազմերով:
4. Ստեղծված վարչական միավորները կառավարվելու էին երկու տեղացի ընդհանուր տեսուչների կողմից:
5. Տեսուչներն իրավունք էին ստանում նշանակելու և պաշտոնանկ անելու ապաշնորհ կամ օրինազանց պաշտոնյաներին:
6. Հողային հարցերը պետք է վճռվեին գեներալ-կոմիսարի անմիջական վերահսկողությամբ:

40 **Տրված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ:**

1. Ղևոնդ երեցը Ավարայրի ճակատամարտի նախօրեին մկրտեց մինչ այդ չմկրտված զինվորներին:
2. Ավարայրի ճակատամարտում Թաթուլ Վանանդեցին հայոց զորքի երկրորդ գնդի հրամանատարն էր:
3. Հայ նախարարները Հազկերտ II-ի պահանջով Տիգրան ժամանեցին 450 թ. ապրիլին:
4. Պարսից արքան իր մոտ պատանդ պահեց Աղձնիքի բղեշխ Աշուշային և Վասակ Սյունու երկու որդիներին՝ Բաբելին ու Ատրներսեհին:
5. Հռոմից օգնություն չստանալով՝ Վասակ Սյունին ծրագրել էր հաշտվել պարսից արքունիքի հետ:
6. Ավարայրի ճակատամարտում պարսիկների զորքի թիվը կրկնակի ավել էր հայկական զորքի թվից:

41 **Թվարկվածներից ո՞րն է խախտում իրադարձությունների տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը:**

1. մոնղոլ պատվիրակների սպանությունը անեցիների կողմից
2. Կարսի և Դվինի գրավումը մոնղոլների կողմից
3. Շամքոր քաղաքի գրավումը մոնղոլների կողմից
4. Կարինի գրավումը մոնղոլների կողմից
5. Չմանկատուկի ճակատամարտը
6. Տարոնի, Վասպուրականի և Աղձնիքի ենթարկվելը մոնղոլներին

42 **Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:**

1. Հայ ազատամարտի նվիրյալ Մոնթեի գոհվելը
2. Լաչինի ազատագրումը հայկական ուժերի կողմից
3. ԼՂՀ պաշտպանության պետական կոմիտեի ստեղծումը
4. «Հարսանիք լեռներում» գործողությունն սկսելու մասին որոշման ընդունումը
5. ԼՂՀ Գերագույն խորհրդի հատուկ որոշման ընդունումը բոլոր զինված ջոկատները ԼՂՀ ինքնապաշտպանական ուժեր կոչելու մասին

--	--	--	--	--

43

Արքաների անունները համապատասխանեցրե՛ք նրանց հետ կապված իրադարձություններին:

- Ա. Արտաշես II
- Բ. Տիգրան IV
- Գ. Տիգրան III
- Դ. Արտավազդ I
- Ե. Արտավազդ III

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

1. Նրա ինքնությունը քաղաքականության ապացույց էր պահլավերեն մակագրությամբ դրամների թողարկումը:
2. Նա Հայոց թագավորությունը կառավարում էր հռոմեական օրենքներով և զբաղվում անգուսպ թալանով:
3. Պարթևստանի դեմ պայքարում պահպանեց Հայաստանի անկախությունը, բայց իր եղբորորդուն ստիպված էր պատանդ տալու պարթևներին:
4. Զոհվեց Մեծ Հայքի տարածք ներխուժած սարմատական քոչվոր ցեղերի դեմ մղված ճակատամարտում:
5. Հռոմի դաշնակից Ատրպատականի թագավորությունը միացրեց Մեծ Հայքի թագավորությանը:
6. Նա օգնական ուժեր չուղարկեց Մարկոս Կրասոսին:

44

Կրթական հաստատությունները համապատասխանեցրե՛ք հիմնադրման վայրերին:

- Ա. Կ. Պոլիս
- Բ. Վենետիկ
- Գ. Զմյուռնիա
- Դ. Ախալցխա
- Ե. Աստրախան

1. Մեսրոպյան դպրոց
2. Գևորգյան ճեմարան
3. Սկյուտարի դպրոց
4. Աղաբաբյան դպրոց
5. Կարապետյան դպրոց
6. Ռափայելյան դպրոց

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միսալ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Սան Ռեմոյի կոնֆերանսը հավանություն տվեց միացյալ հայկական պետության ստեղծմանը, սակայն դաշնակիցները շարունակում էին հարցը կապել Ֆրանսիայի կողմից Հայաստանի մանդատը ստանձնելու խնդրի հետ:
2. Հայ ժողովրդական կուսակցությունը որոշ վերապահությամբ կողմ էր միացյալ և անկախ Հայաստանի ստեղծմանը:
3. Միացյալ Հայաստանի հռչակագիրը վճռական քայլ էր հայության երկու հատվածների մերձեցման համար, բայց այն արտաքին քաղաքական որևէ նշանակություն չունեցավ:
4. Արամ Մանուկյանը 1918 թ. մարտի 24-ին հաստատվել էր Երևանի նահանգի դիկտատոր:
5. Բոլոր կուսակցությունները, այդ թվում՝ բոլշևիկները, ազգի և պետության համար ճակատագրական ու վճռական պահերին թիկունք էին կանգնում Հայաստանի առաջին հանրապետության կառավարությանը:
6. Հաճրնի 1920 թ. ինքնապաշտպանության բարձրագույն խորհրդի նախագահն էր Պետրոս Սարաճյանը, պաշտպանության ուժերի հրամանատարը՝ Սարգիս Ճեպեճյանը:

46 Գտե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների ճիշտ բացատրությունները:

- ա. Ամբողջ միջնադարի ընթացքում միայն Վասպուրականի հայ բնակչության հոգևոր կյանքը կարգավորող նվիրապետական արքունի կոչվում էր Աղթամարի կաթողիկոսություն:
 - բ. Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումից հետո Տուրուբերան նահանգը հայտնի էր «Մեծ Հայք» անունով:
 - գ. Պարսից արքայի և բյուզանդական կայսեր միջև 363 թ. կնքված պայմանագիրն անվանել են «ամոթալի»:
 - դ. Հայաստանի պարսկա-բյուզանդական բաժանումից հետո Այրարատ նահանգի մեծ մասից կազմված վարչական միավորը կոչվեց «Խորագոյն Հայք»:
 - ե. Նախարարական տների կրտսեր իշխանները կոչվում էին սեպուհներ:
 - զ. Հերթ ոստիկանի «աշխարհագրով» մտցված՝ ոչ մահամեղականներից գանձվող հարկը կոչվում էր ծխահարկ:
 - է. Վաղ քրիստոնեական պաշտամունքային շինությունները հայտնի են բազիլիկ տաճարներ անունով:
- 1) բ, դ, գ
 - 2) ա, դ, է
 - 3) բ, է, է
 - 4) ա, է, գ

47 Ընտրե՛ք տերմինների կամ հասկացությունների սխալ բացատրությունները:

- ա. Արգիշտի I-ի գործերը Ջագրոսյան լեռներով հասել են մինչև Պարսուա, որը հետագայում կոչվել է Պարսկահայք:
 - բ. Վարչական առումով Վանի թագավորությունը բաժանված էր միավորների, որոնք կոչվում էին մարզեր:
 - գ. Արարատյան համահայկական թագավորությունը հինարևելյան տիպի բացարձակ միապետություն էր:
 - դ. Արամազդը երկրի և երկնքի արարիչ, մարդկանց բարօրություն, լիություն ու արիություն շնորհող աստվածն էր:
 - ե. Վահագնը ռազմի, քաջության և ամպրոպի աստվածն էր:
 - զ. Աստղիկը հայոց դիցաբանում մեծարվել է «Ոսկեմայր» տիտղոսով:
 - է. Աքեմենյանների օրոք Հայաստանի արևմտյան մասի կառավարիչը կոչվում էր սատրապ:
- 1) բ, դ, է
 - 2) ա, գ, է
 - 3) բ, է, գ
 - 4) ա, գ, է

48

Թվարկվածներից որո՞նք են Խորհրդային Հայաստանի արդյունաբերացման արդյունքներ:

- ա. Երկրորդ հնգամյակի տարիներին կառուցվեց 18 արդյունաբերական ձեռնարկություն:
- բ. Վանաձորը դարձավ պղնձարդյունաբերության կենտրոն:
- գ. Հիմնադրվեց քիմիական արդյունաբերությունը:
- դ. Երևանում կառուցվեց արհեստական կաուչուկի ԽՍՀՄ առաջին գործարանը:
- ե. Կապանը դարձավ ոսկու արդյունահանման կենտրոն:
- զ. Բանվորների թիվն աճեց և 1940 թ. կազմեց 192 400:
- է. Առաջին երկու հնգամյակների տարիներին կառուցվեց 44 արդյունաբերական ձեռնարկություն:

- 1) ա, գ, է
- 2) գ, դ, է
- 3) ա, դ, է
- 4) բ, գ, զ

49

Թվարկվածներից որո՞նք են 1918 թ. Մայիսյան հերոսամարտերի հետևանքներ:

- ա. Հայկական կողմի տարած հաղթանակները ստիպեցին թուրքական կողմին Բաթումի բանակցություններում մեղմացնել իրենց պահանջները:
- բ. Դրական դեր խաղաց թուրքերի դեմ պայքարում Անդրկովկասի ժողովուրդների փոխհամաձայնեցված ու համատեղ պայքարը խրախուսելու համար:
- գ. Ճակատամարտերը հնարավորություն տվեցին թուրքական զորքերին առանց դիմադրության գրավելու Բաքուն:
- դ. Հերոսամարտերից հետո թուրքական զորքերը սրընթաց առաջ շարժվեցին և գրավեցին նաև Թիֆլիսը:
- ե. Նորահռչակ հայկական պետությունը փաստացի դարձավ Առաջին աշխարհամարտի մասնակից և այս հիմքի վրա իրավական (դե յուրե) ճանաչում ստացավ Անտանտի երկրների կողմից:
- զ. Հերոսամարտերով դրվեց ամբողջական հայրենիքի վերականգնման ճանապարհի սկիզբը:
- է. Թուրքիան նորաստեղծ Հայաստանի Հանրապետության հետ Բաքվում 1918 թ. հունիսի 4-ին կնքեց հաշտության պայմանագիր:

- 1) ա, է, զ
- 2) բ, գ, է
- 3) ա, դ, է
- 4) ա, գ, է

50

Ո՞ր իրադարձությունն է տեղի ունեցել վեցերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Երևանի գրավումը շահ Աբասի կողմից
- բ. Բաղդադի գրավումը թուրքերի կողմից և թուրք-պարսկական պատերազմների ավարտը
- գ. շահ Աբասի հարձակումը և Թավրիզի գրավումը
- դ. շահ Աբասի հրամանով հայ բնակչության տեղահանության սկիզբը
- ե. շահ Աբասի գահակալության ավարտը
- զ. Նախիջևանի գրավումը շահ Աբասի կողմից
- է. Կասրե-Շիրինի պայմանագրի կնքումը
- ը. շահ Աբասի կողմից Այսրկովկասի ու Ատրպատականի զիջումը օսմանցիներին
- թ. շահ Աբասի մուտքը Ջուղա
- ժ. Ամասիայի հաշտության կնքումը Սեֆյան և Օսմանյան տերությունների միջև

- 1) դ
- 2) գ
- 3) թ
- 4) ա

51

Ըստ ժամանակագրական հաջորդականության՝ թվարկված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել վեցերորդը:

- ա. Հայաստանի կերպարվեստի թանգարանի կազմակերպումը
- բ. Վիկտոր Համբարձումյանի՝ Աստղագետների միջազգային միության նախագահի պատվավոր պաշտոնի զբաղեցումը
- գ. Գիտության և արվեստի ինստիտուտի գործունեության ավարտը
- դ. ակադեմիկոս Հովսեփ Օրբելու նշանակվելը Արմֆանի նախագահ
- ե. գիտությունների ակադեմիայի նուրբ օրգանական քիմիայի ինստիտուտի ստեղծումը
- զ. Էլեկտրոնային արագացուցչի շահագործման սկիզբը Հայաստանում
- է. Լենինականի (Գյումրի) պետական թատրոնի հիմնումը
- ը. «Նամուս» կինոնկարի ստեղծումը
- թ. Խորհրդային Հայաստանի ճարտարապետների միության ստեղծումը

- 1) բ
- 2) ե
- 3) դ
- 4) ա

52

Տրված իրադարձություններից ո՞րն է տեղի ունեցել վեցերորդը՝ ըստ ժամանակագրական հաջորդականության:

- ա. Մենուայի գահակալման ավարտը
- բ. Սարդուրի I-ի գահակալման ավարտը
- գ. Խուկանայի և խեթերի թագավորի միջև պայմանագրի կնքումը
- դ. Վանի թագավորության գրային բարեփոխումը
- ե. «Նաիրի» երկրանվան հիշատակումը Սալմանասար I թագավորի կողմից
- զ. Վանի թագավորության միասնական դիցարանի ստեղծումը
- է. «Ուրարտու»-ի վերջին հիշատակումը ասուրա-բաբելական արձանագրություններում
- ը. Կարանի թագավորի դիմադրելը խեթերի արշավանքներին
- թ. Էրեբունի ամրոցի հիմնադրումը

- 1) գ
- 2) թ
- 3) դ
- 4) ա

53

Համապատասխանեցրե՛ք կաթողիկոսների գահակալման տարիները նրանց անուններին և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

- ա. Վրթանես Ա Պարթև
- բ. Ստեփանոս Հռոմկլայեցի
- գ. Մեսրոպ Արտազեցի

- դ. Ներսես Ա Պարթև
- ե. Գյուտ կաթողիկոս
- զ. Հովսեփ Ա Վայոցձորցի

- 1. 439–452 թթ.
- 2. 353–373 թթ.
- 3. 333–341 թթ.

- 4. 1290–1293 թթ.
- 5. 461–478 թթ.
- 6. 1359–1372 թթ.
- 7. 325–332 թթ.

- 1) ա–7, բ–3, գ–5, դ–1, ե–4, զ–2
- 2) ա–3, բ–4, գ–5, դ–2, ե–6, զ–1
- 3) ա–4, բ–3, գ–6, դ–2, ե–5, զ–1
- 4) ա–3, բ–4, գ–6, դ–2, ե–5, զ–1

Տրվածներից որո՞նք չեն վերաբերում Շահամիր Շահամիրյանի կազմած հայկական պետականության վերականգնման նախագծին:

- ա. Ռուսաստանի օգնությամբ ազատագրված Հայաստանը հռչակել հանրապետություն՝ խորհրդարանական կառուցվածքով
- բ. Հայաստանում 20 տարի ժամկետով տեղակայել 6–հազարանոց ռուսական զորք
- գ. Ռուսաստանում բնակվող հայերից և վրացիներից կազմել կամավորական զորաջոկատներ և ռուսական զորքերի հետ ուղարկել Վրաստան
- դ. Հայաստանի և Ռուսաստանի միջև սահմանել ազատ երթևեկություն
- ե. Հայոց թագավորին ընտրել ռուսական կայսրի կողմից, իսկ այնուհետև օծել Էջմիածնում
- զ. Պետերբուրգում ունենալ Հայաստանի կառավարության դեսպան
- է. Հայաստանի մայրաքաղաք դարձնել Վաղարշապատը կամ Անին

- 1) բ, ե, գ
- 2) գ, ե, է
- 3) ա, գ, է
- 4) բ, դ, գ

Ընտրե՛ք այն երեք պայմանները, որոնք տեղ են գտել Տիգրան Մեծի և Գողերձ II–ի միջև կնքված հայ–պարթևական հաշտության պայմանագրում:

- ա. Հռոմի դեմ Պարթևստանի պատերազմելու դեպքում Տիգրան Մեծը խոստանում էր օգնական ուժեր տրամադրել Գողերձ II–ին:
- բ. Չօգուտ Պարթևստանի՝ Հայաստանը հրաժարվում էր Ասորիքից և Պաղեստինից:
- գ. Պարթևստանը վերադարձնում էր Հայաստանից խլած Յոթանասուն հովիտները:
- դ. Պարթևների արքան կորցնում էր «արքայից արքա» տիտղոսը, որն այնուհետև կրելու էին Տիգրանն ու իր հաջորդները:
- ե. Կողմերը միացյալ ուժերով հարձակվելու էին Կապադովկիայի վրա, որի տարածքը ստանալու էր Հայաստանը, իսկ շարժական գույքն ու բնակչությունը՝ Պարթևստանը:
- զ. Չօգուտ Հայաստանի՝ պարթևները հրաժարվում էին Հյուսիսային Միջագետքից և Մաքաստանից:
- է. Օսրոյենեն, Ադիաբենեն և Միգդոնիան հետ ստանալու դիմաց Պարթևստանը ճանաչում էր Տիգրան Մեծի գերիշխանությունը:

- 1) բ, ե, է
- 2) գ, դ, գ
- 3) ա, բ, գ
- 4) գ, դ, է

56

Թվարկվածներից որո՞նք են վերաբերում Գագիկ I Բագրատունու գործունեությանը:

- ա. Անիի թագավորությանը միացրեց Դվինի և Խլաթի ամիրայությունները:
- բ. Բագրատունյաց տերությանը միացրեց Ծաղկոտն և Կոզովիտ գավառները:
- գ. Ճնշեց Տայքի Դավիթ Կյուրապաղատի անհնազանդությունը:
- դ. Ամբողջ Արցախը միավորեց իր թագավորությանը:
- ե. Հայկական զորքը նրա օրոք դարձավ հզոր ուժ, և հետևողականորեն ընդարձակվեցին պետության սահմանները:
- զ. Նրա կինը՝ Կատրամիդե թագուհին, Ձորագետի հովտում հիմնեց Սանահինի և Հաղպատի վանքերը:
- է. Հայկական տարածքների մեծ մասը փաստորեն միավորվեց Բագրատունիների կենտրոնական թագավորության գերիշխանության ներքո:

- 1) բ, ե, է
- 2) գ, ե, է
- 3) ա, բ, գ
- 4) գ, դ, ե

57

Կատարե՛ք համապատասխանեցում և գտե՛ք ճիշտ տարբերակը:

Ղեկավար

Ինքնապաշտպանության վայր

- 1. Բաղդիկ Սիմոնյան
- 2. Հայկակ Կոստյան
- 3. Հակոբ Կոստյան
- 4. Ղուկաս Տեովլեթյան
- 5. Տիգրան Անդրեասյան
- 6. Մկրտիչ Յոթնեղբայրյան

- ա. Մուսա լեռ (Մուետիա)
- բ. Վան՝ Այգեստան
- գ. Վան՝ Քաղաքամեջ
- դ. Ուրֆա
- ե. Շապին Կարահիսար
- զ. Թաղ
- է. Մուշ

- 1) 1-գ, 2-ա, 3-է, 4-գ, 5-է, 6-դ
- 2) 1-գ, 2-գ, 3-բ, 4-է, 5-ա, 6-դ
- 3) 1-է, 2-բ, 3-գ, 4-է, 5-ա, 6-գ
- 4) 1-գ, 2-գ, 3-է, 4-է, 5-ա, 6-դ

58 Թվարկվածներից որո՞նք են բնորոշ նեպին:

1. արտաքին առևտրի մենաշնորհից հրաժարումը
2. շուկայական հարաբերությունների հիման վրա երկրի տնտեսության աշխուժացումը և զարգացումը
3. գյուղատնտեսական մթերքների բռնագրավումների ժամանակավոր դադարեցումը
4. արդյունաբերական ձեռնարկություններին զգալի ինքնուրույնություն տալը
5. հարկի չափի որոշվելը մինչև ցանքսը և տարվա ընթացքում այն երեք անգամ փոփոխելը
6. մանր և միջին բոլոր ձեռնարկությունների ազգայնացումը
7. պարենմասնատրման փոխարեն պարենհարկի կիրառումը
8. գների և առևտրի ազատականացումը
9. վարձու աշխատանքի կիրառումից հրաժարումը

59 Տերմինների կամ հասկացությունների բացատրություններից որո՞նք են սխալ:

1. Արևելյան Հայաստանի ամբողջ տարածքն ընդգրկող և 1828 թ. ստեղծված վարչական միավորը կոչվում էր Հայկական մարզ:
2. Առաջին հայդուկները հայերի նկատմամբ թուրքական իշխանությունների կողմից նոր բռնությունների առիթ չտալու նպատակով հաճախ ներկայացել են որպես քրդեր և հանդես եկել «չելլոներ» կոչվող քրդական հակակառավարական ջոկատների կազմում:
3. Ժամանակավոր կառավարության կողմից Արևմտահայաստանի գեներալ-կոմիսարին հասցեագրված գաղտնի փաստաթուղթը կոչվում էր «Ղեկավար հրահանգներ»:
4. Մեծ Թուրանի ստեղծման պանթուրքական ծրագրի իրագործման առաջին փուլը կոչվում էր թուրքիզմ, որը ենթադրում էր թուրքացնել Օսմանյան կայսրությունը, Կովկասի մեծ մասը և Թուրքմենստանը:
5. Ֆրանսիայի, Անգլիայի և Ռուսաստանի կողմից կազմված և սուլթան Համիդ II-ին հանձնված նախագիծը ստացել էր «Մայիսյան բարենորոգումների ծրագիր» անունը:
6. Կովկասի կառավարչապետ Գ. Գոլիցինի փոխարեն նշանակված Ի. Վորոնցով-Դաշկովի պաշտոնի անվանումն էր Կովկասի փոխարքա:
7. Հայկական հարցի լուծմանը նպաստելու համար 1912 թ. հոկտեմբերին ստեղծված համազգային նոր մարմինը կոչվում էր Ազգային պատվիրակություն:
8. Ցարական Ռուսաստանի կողմից Անդրկովկասում ստեղծված և Շամախի կենտրոնով վարչական միավորը կոչվում էր Կասպիական մարզ:
9. Հայկական պետականության վերականգնման այն նախագիծը, ըստ որի Ռուսաստանի օգնությամբ ազատագրված Հայաստանը պետք է հռչակվեր խորհրդարանական հանրապետություն, հայտնի է «Հյուսիսային ծրագիր» անունով:

Թվարկվածներից որո՞նք պատմական իրադարձությունների իրական պատճառ կամ հետևանք չեն:

1. Անին Արշակունիների օրոք եղել էր հայոց թագավորների հուղարկավորման վայրը, ուստի մայրաքաղաք հռչակվելով՝ ժամանակակիցների աչքում բարձրացրեց Բագրատունիների հեղինակությունը՝ որպես Արշակունիների ժառանգորդի:
2. Ջարգացած միջնադարում կրթության առջև նոր պահանջներ դրվեցին, որովհետև հասարակությանն անհրաժեշտ էին ոչ միայն կրոնափիլիսոփայական, այլ նաև կիրառական գիտելիքներ ունեցող մարդիկ:
3. Հայոց գրերի գյուտի անմիջական արդյունքում Հայաստանում սկսվեց կրթական և գիտական կյանքի վերելք:
4. Ուշ միջնադարում Հայաստանի տնտեսական ու քաղաքական ծանր կացությունը առանձնապես բացասական հետևանքներ թողեց մանրանկարչության բնագավառում:
5. Թեոդորոս Ռշտունուն ազատ արձակելու պատճառը Հայաստանը Բյուզանդական կայսրության ոլորտում պահելն էր:
6. Ջարգացած միջնադարում հայկական տոմարագիտական մտքի նվաճումների արդյունքում հնարավոր դարձավ Հայոց մեծ թվականի սահմանումը:
7. Հովհան Ռոտունեցու և Գրիգոր Տաթևացու ղեկավարության արդյունքում XIV դ. երկրորդ կեսին և XV դ. սկզբին բեղմնավոր գործունեություն ծավալեց Տաթևի համալսարանը:

61

Տրված պատմական իրադարձությունների պատճառներից և հետևանքներից որո՞նք են ճիշտ:

1. Արտաշատի հայ-հռոմեական պայմանագրի համաձայն՝ Հայաստանը պահպանեց իր նվաճումները Հյուսիսային Միջագետքում:
2. Օգոստոս կայսեր հեռագնա ծրագիրը նպատակ ուներ միավորելու Հայաստանը Կապադովկիայի հետ և ստեղծելու միացյալ ուժեղ պետություն ընդդեմ Պարթևստանի:
3. Տիգրան Կրտսերն ընդվզել էր Պոմպեոսի դեմ և վիրավորել նրա արժանապատվությունը, ուստի Պոմպեոսի կարգադրությամբ ձերբակալվեց և ընտանիքի հետ գերեվարվեց Հռոմ:
4. Արտաշատի գրավման պատճառն այն էր, որ քաղաքը պաշտպանող օտարազգի վարձկանները, կաշառվելով Պոմպեոսի կողմից, հռոմեացիների առջև դավաճանաբար բացեցին դարպասները:
5. Արտավազդ II-ը օգնական զորքեր չուղարկեց Կրասոսին, քանի որ Օրոդես II-ի գլխավորած ուժերը հարձակվել էին Հայաստանի սահմանամերձ տարածքների վրա:
6. Երվանդ Մակավակյացը, նպաստելով Ասորեստանի կործանմանը, իր դաշնակից Բաբելոնի և Մարաստանի համաձայնությամբ ընդարձակեց թագավորության սահմանները՝ ներառելով Օսրոյենեն և Միգդոնիան:
7. Հռոմի Ծերակույտին ուղարկած պաշտոնական զեկուցագրում պարթևական արշավանքի ձախողումն Անտոնինոսը բացատրում էր Միջագետքի տափաստաններում անհաջող ռազմական գործողություններ վարելու հանգամանքով:
8. Հայաստանը հռոմեացիների ավերածություններից և զոհերից զերծ պահելու համար Արտավազդ II-ը Ք. ա. 34 թ. որոշեց բանակցել Անտոնինոսի հետ:

62

Թվարկվածներից որո՞նք են տեղ գտել հայ-մոնղոլական դաշինքի կնքման հետ կապված բանակցությունների օրակարգում:

1. Հայերի բարեկամությունը շահելու համար մոնղոլները խոստացան վերադարձնել այն տարածքները, որոնք մահմեդականները խլել էին Կիլիկիայից:
2. Մոնղոլները խոստացան հոգալ հայոց բանակի պահպանման ծախսերը:
3. Մոնղոլները համաձայնեցին պահպանել Կիլիկյան Հայաստանի անկախությունը և տարածքային ամբողջականությունը:
4. Մոնղոլները պարտավորվեցին Կիլիկյան Հայաստանին միացնել Ասորիքի մի մասը:
5. Հայերը պարտավորվեցին օգնության խնդրանքով չդիմել Արևմուտքի քրիստոնյաներին:
6. Մոնղոլները պարտավորվեցին ռազմական օգնություն ցույց տալ Կիլիկիային Իկոնիայի սելջուկների հարձակումների ժամանակ:
7. Երկու կողմերը պարտավորվում էին պահպանել չեզոքություն երրորդ երկրների հարձակման դեպքում:

63 **Տրված փաստարկներից որո՞նք են ճիշտ:**

1. Եղվարդ գյուղի մոտ 1736 թ. հունիսին տեղի ունեցած ճակատամարտում Նադիրի բանակը ծանր պարտության մատնեց օսմանցիների զորքերին:
2. Աղաբաբյան դպրոցը հատկապես մեծ ճանաչում է ձեռք բերել Սերովբե Վիչենյանի տեսուչ եղած ժամանակ:
3. Հովհաննես Թութունջի վարդապետը մահտեսի Շահմուրատի հետ, հայկական պատվիրակության կազմում, 1683 թ. ժամանել էր Փարիզ:
4. Երևանի 1724 թ. հերոսական պաշտպանությունը Հովհաննես Հունդիբեկյանի, Պողոս Քեչիբեկյանի և ուրիշների գլխավորությամբ տևել է երեք ամսից ավելի, իսկ այդ ընթացքում թուրքական բանակը կորցրել է ավելի քան 20 հազար զինվոր:
5. Հայտնի պատմաբան Լեոն պատմագրության մեջ պահպանողական ուղղության հետևորդ էր և գրել է Հայոց պատմության բոլոր շրջանների և հիմնախնդիրների մասին:
6. Լազարյան ճեմարանը ժամանակին եղել է Ռուսաստանյան կայսրության միակ արևելագիտական բարձրագույն ուսումնական հաստատությունը:
7. Պետերբուրգում 1809 թ. ռուսերենով լույս է տեսել Մովսես Խորենացու «Հայոց պատմություն» աշխատությունը:

64 **Տրված պնդումներից որո՞նք են ճիշտ:**

1. Խորհրդային Միությանը բնորոշ էին իրական ժողովրդավարությունը, ազգերի ու հասարակության միլիոնավոր անդամների իրական հավասարությունը:
2. Հայկական հարցի համար դիվանագիտական պայքարը 1920–ական թթ. սկզբին շարունակում էին Ազգային պատվիրակությունը՝ Պողոս Նուբարի, ապա՝ Գ. Նորատունկյանի գլխավորությամբ, և Հայաստանի առաջին հանրապետության՝ իր գոյությունը շարունակող պատվիրակությունը՝ Ա. Ահարոնյանի նախագահությամբ:
3. 1950–1982 թթ. ավելի շատ հայ է հայրենադարձվել Խորհրդային Հայաստան, քան Մեծ հայրենադարձության տարիներին:
4. Խորհրդային Հայաստանին Առաջին հանրապետությունից փոխանցվել էր հարևան չորս երկրների հետ տարածքային–սահմանային չլուծված խնդիրների «ժառանգությունը»:
5. Մոսկվայի 1921 թ. ռուս–թուրքական պայմանագրի՝ հայ–թուրքական սահմանին վերաբերող դրույթները օրինական չէին, որովհետև Խորհրդային Ռուսաստանը և քեմալական Թուրքիան առանց հայկական կողմի մասնակցության վճռեցին հայկական տարածքների հարցը:
6. Վերակառուցման շրջանում Խորհրդային Միությունում հետզհետե սրվող ազգային հարցին գործնական լուծում տալու փոխարեն Մոսկվան վարում էր երկդիմի և խուսանավելու քաղաքականություն:
7. Այլախոհները 1970–ական թթ. կեսերին են Հայաստանում ստեղծել իրենց առաջին կազմակերպությունները:

65

Գտն՝ ք այն երկու իրադարձությունները, որոնք խախտում են տրված շարքի ժամանակագրական հաջորդականությունը:

1. Պարթևստանում Վաղարշ I Արշակունու գահ բարձրանալը
2. հռոմեա-պարթևական տասնամյա պատերազմի սկիզբը
3. Տարոն գավառում հայ ազնվականի՝ Կորբուլոնին սպանելու փորձը
4. փոքրաթիվ զորաջոկատով Տրդատի հեռանալը Ատրպատական եղբոր՝ Բակուրի մոտ
5. Արտաշատի ավերումը Կորբուլոնի կողմից
6. Հռանդեայի (Եռանդ) ճակատամարտում հռոմեացիների պարտությունը
7. Ներոն կայսեր կողմից իր պայմանի հայտնելը Վաղարշ I-ին՝ Տրդատի Հռոմ մեկնելու և թագն իրենից ստանալու մասին
8. Մծբինում հռոմեա-պարթևական զինադադարի կնքումը և Կորբուլոնի զորամասի դուրս գալը Տիգրանակերտից
9. Արեգ-Միհրի տաճարի կառուցումը Գառնիում

66

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Լևոն II-ի կողմից Անտիոք քաղաքի գրավումը
2. Սարգիս Զաքարյանի՝ ամիրսպասալարի պաշտոն ստանալը
3. Մլեհի կառավարման ավարտը
4. Մխիթար Գոշի «Դատաստանագրքի» կազմումը
5. Կոտմանի դաշտում տեղի ունեցած ճակատամարտը
6. Միրիոկեֆալոնի ճակատամարտը
7. հայ-վրացական ուժերի կողմից Շահ-Արմենների նստավայր Խլաթի պաշարումը

--	--	--	--	--	--	--	--

67

Իրադարձությունները դասավորե՛ք ժամանակագրական հաջորդականությամբ:

1. Համագասպի կամավորական ջոկատի կողմից Խիզանի գրավումը
2. հայկական ջարդերի կապակցությամբ Մեծ Բրիտանիայի, Ռուսաստանի և Ֆրանսիայի հանդես գալը համատեղ հայտարարությամբ
3. Անդրանիկի կամավորական ջոկատի կողմից Բիթլիսի գրավումը
4. հայկական կամավորական VIII ջոկատի ստեղծումը
5. Էրզրումի գրավումը ռուսական զորքի կողմից Առաջին աշխարհամարտի ժամանակ
6. Դրոյի կամավորական ջոկատի կողմից Խնուսի գրավումը
7. Արարատյան գնդի ստեղծումը Վարդանի գլխավորությամբ

--	--	--	--	--	--	--	--

68

Ստեղծագործությունը համապատասխանեցրե՛ք հեղինակի անվանը:

Ա. Գևորգ Գևորգյան
Բ. Յուրի Պետրոսյան
Գ. Սարգիս Մուրադյան
Դ. Նորայր Կարգանյան

Ե. Փարավոն Միրզոյան
Զ. Սոնիա Պալասանյան
Է. Էդգար Հովհաննիսյան

1. «Նատյուրմորտ դաշտային ծաղիկներով» գեղանկար
2. «Գողգոթա» սիմֆոնիկ պոեմ
3. «Անվերնագիր» գեղանկար
4. «Հովհաննես Այվազովսկի» արձան
5. «Միքայել Նալբանդյան» արձան
6. «Հովհաննես Բաղրամյան» արձան
7. «Զարթոնք» գեղանկար
8. «Ծովակալ Իսակով» արձան

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

69

Տարեթվերը համապատասխանեցրե՛ք իրադարձություններին:

Ա. Դարեհ I-ի գահակալման ավարտը
Բ. Տիգրան Երվանդյանի գահակալման ավարտը
Գ. Հայաստանի կողմից Աքեմենյանների գերիշխանության ճանաչումը
Դ. Բաբելոնի գրավումը Տիգրան Երվանդյանի գլխավորած դաշնակից զորքերի կողմից
Ե. Աքեմենյան տերության բաժանումը վարչական 20 շրջանների
Զ. Կյուրոս Մեծի զոհվելը
Է. Քսենոփոնի զորքի անցնելը Հայաստանի տարածքով

1. Ք. ա. 468 թ.
2. Ք. ա. 401 թ.
3. Ք. ա. 520 թ.
4. Ք. ա. 486 թ.
5. Ք. ա. 521 թ.
6. Ք. ա. 525 թ.
7. Ք. ա. 529 թ.
8. Ք. ա. 539 թ.

Ա	Բ	Գ	Դ	Ե	Զ	Է

Տրված վեց պնդումներից յուրաքանչյուրի համար ընտրե՛ք «Ճիշտ է», «Միսալ է», «Չգիտեմ» պատասխաններից որևէ մեկը:

1. Ազգային գործիչ Երվանդ Օտյանի առաջարկությամբ Բեռլինի վեհաժողովին մասնակցելու նպատակով Եվրոպա մեկնող հայկական պատվիրակությունը գլխավորել է Մկրտիչ Խրիմյանը:
2. ՀՅԴ ծրագրի «Նպատակ» բաժնում ասվում էր, որ ապստամբության ճանապարհով անհրաժեշտ է հասնել Արևմտյան Հայաստանի ազատությանը, որով այդ փուլում հասկացվում էր հայկական նահանգների անկախության հաստատումը:
3. Հայրենիքից դուրս առաջինը ստեղծվել է Հնչակյան կուսակցությունը:
4. «Որոգայթ փառաց»-ը հայ առաջին հրապարակախոսական տպագիր աշխատությունն է, որը կոչ էր անում հայ երիտասարդությանը՝ ապստամբելու հանուն հայրենիքի ազատագրման:
5. Իշխան Պապիկ Նորաշխարհյանի ղեկավարությամբ զեյթունցիները թուրքերի դեմ կռվեցին մինչև 1878 թ. վերջը, իսկ Մալաթիայի փաշան շուտով ստիպված էր Պապիկ իշխանին ճանաչել Զեյթունի քաղաքագլուխ:
6. 1890-ական թթ. կեսերին հայդուկապետերի մեծ մասն արդեն դաշնակցական էր, ուստի ֆիդայական ջոկատները հիմնականում գործում էին ՀՅԴ հովանու ներքո: